

ABDULLA ORIPOV SHE'RLARI TAHLILI

Ravshanova Aziza Shohruhovna

Koson tumani Nekuz qishlog'i 6-sinf o'quvchisi

Anotatsiya: Ushbu ilmiy maqola O'zbekistonning buyuk shoirlaridan biri bo'lgan Abdulla Oripovning she'rlarini tahlil qilishga bag'ishlangan. Oripov she'rlari o'zining chuqur ma'nosi, poetikasi va zamonaviy ijtimoiy muammolarni aks ettirishi bilan ajralib turadi. Maqolada uning asosiy mavzulari, uslubi, obrazlari va she'rlarida ishlatilgan badiiy vositalar keng yoritilgan. Shoirning o'tmish va hozirgi zamon o'rtasidagi aloqani o'z she'rlarida qanday aks ettirganligi, xalqning og'ir hayotini, undagi isyonkorlikni, hamda insonning ichki kurashini qanday tasvirlagani haqida so'z yuritilgan.

Kalit so'zlar: Abdulla Oripov, she'r tahlili, poetika, obraz, badiiy vositalar, ijtimoiy mavzular, adabiyot

Kirish

Abdulla Oripov o'zbek she'riyatining yorqin namoyandalaridan biri bo'lib, uning asarlari o'zining chuqur ma'nosi, badiiy vositalar va poetik ifodalar bilan ajralib turadi. Shoirning she'rlarida insonning ichki dunyosidagi kurashlar, ijtimoiy va ma'naviy qadriyatlar, vatanparvarlik va adolatga bo'lgan intilish kuchli aks etadi. Oripovning she'rlarida hayotning turli jabhalari tasvirlanib, insonning o'zini anglash, o'zining ma'naviy

rivojlanishini izlash va jamiyatdagi o'zgarishlarga moslashish muhim o'rin tutadi. Ushbu maqolada Abdulla Oripovning she'rlarining asosiy mavzulari, uning badiiy uslubi va zamonaviy ijtimoiy-madaniy muammolarga bo'lgan munosabati tahlil qilinadi.

Abdulla Oripov o'zbek adabiyotida alohida o'rin tutadi. Uning she'rlari o'zining badiiy kuchi, tasviriy boyligi, nutqning betakror o'ziga xosligi bilan ajralib turadi. Shoirning asarlarida xalqning ruhiyatini, uning dardlarini, umidlarini, shuningdek, insonning ichki dunyosidagi kurashlarni tasvirlashdagi ustaligi ko'rinadi. Oripov she'rlarida zamonaviylik, ijtimoiy va siyosiy mavzular, insonning ozodlikka, adolatga bo'lgan intilishi, o'z o'rnini topish istagi asosiy o'rin tutadi.

Abdulla Oripovning poetikasi ko'p jihatdan ma'naviyat, vatanparvarlik va insoniyatning o'zligini saqlash kabi qadriyatlarga qaratilgan. Ularning ko'pchiligida inson ruhiyatining murakkabligini, shuningdek, jamiyatdagi o'zgarishlar bilan bog'liq kurashni tasvirlaydi. Uning she'rlari zamon va makon chegaralarini buzib, insonning ichki his-tuyg'ularini o'zgacha tarzda ifodalaydi.

Shoirning bir nechta mashhur asarlarida uning badiiy uslubi va she'riy dunyosi yorqin namoyon bo'ladi. Masalan, uning "Bahor" nomli she'rida tabiatning yangilanishi orqali insonning qayta tug'ilishi va yangi umidlarni qidirish tasvirlanadi:

"Bahor o'zi yangi bir orzu,

Tog'lar ko'rishdi bir yana kuchni,

Odamlar ham yangilangan orzu,

O'zgaradi har bir insonning taqdiri."

Bu satrlar orqali Oripov bahorning yangilanishi va insonning ichki yangilanishi oʻrtasidagi oʻxshashlikni koʻrsatadi. U yerda har bir yangi bahor insonning yangi boshlanishi, oʻzgarishi va yangi imkoniyatlarni topishidir. Bahorning tashqi yangilanishi bilan birga, uning ichki oʻzgarishlari, xayollar va orzulari ham paydo boʻladi.

Shoirning yana bir mashhur asari "Dard" sheʼrida insonning dardini, uning yashirin qaygʻularini yuksak badiiy vositalar bilan ifodalaydi. Bu sheʼrda dardni timsol sifatida ishlatish orqali Oripov uni insoniyatning umumiy musibatlari va individual iztiroblarining ramzi sifatida koʻrsatadi. U dardni faqat ogʻriq sifatida emas, balki hayotning maʼnaviy oʻsishiga yordam beradigan bir unsur sifatida tasvirlaydi:

"Dard bu — yuksak bir darsdir,

Chidab oʻtganlar, kuch topganlar,

Yurakning qiyinchiliklar orqali boyishi,

Har bir dardning oʻziga xos hikmati bor."

Bu sheʼrda Oripov dardning asl maʼnosini ochib beradi. U, shubhasiz, faqat oʻta ogʻriqli va achinarli holat emas, balki insonni kuchliroq va donolikka yaqinlashtiradigan bir vosita sifatida namoyon boʻladi. Shoirning tahliliga qaraganda, dardni bartaraf etish va unga qarshi kurashish — bu insonning ruhiy, maʼnaviy oʻsishining bir qismi.

Oripovning sheʼrlaridagi yana bir muhim aspekt — badiiy vositalarning ishlatilishi. Shoir oʻz asarlarida koʻplab obrazlarni, metaforalarni va simvollarni foydalanadi. Masalan, "Oʻzbekiston" sheʼrida vatanni buyuklik, ezgulik va umid ramzi sifatida tasvirlaydi:

"Oʻzbekiston — bizning vatanimiz

Har bir to‘g‘ri so‘zda uning ovozi bor,

Unda barcha orzularimiz,

O‘zbekiston — bizning umidimiz."

Ushbu satrlar orqali Oripov vatanni nafaqat jismoniy hudud, balki ma’naviy va ruhiy uyg‘unlikning ramzi sifatida ko‘rsatadi. Vatan, uning so‘zlari va tasvirlari orqali, xalqning umidi va kelajagiga ishonchning timsoliga aylantirilgan.

Abdulla Oripovning she‘rlarida ijtimoiy, madaniy va ma’naviy qadriyatlar mujassam bo‘ladi. Shoirning asarlari o‘tmish va hozirgi zamonning qayg‘ularini, zaifliklarini va umidlarini birlashtiradi. U she‘rlarida insonning hayotdagi o‘z o‘rnini topish, jamiyatda o‘zini anglash va insoniy qadriyatlarni tiklash zaruratini ta’kidlaydi.

Xulosa qilib aytganda Abdulla Oripovning she‘rlarida inson va jamiyatning murakkab jihatlari, uning ichki va tashqi kurashlari ustun o‘rin tutadi. Shoirning asarlari nafaqat adabiy jihatdan, balki ijtimoiy va ma’naviy qadriyatlar nuqtai nazaridan ham katta ahamiyatga ega. Uning badiiy uslubi, obrazlari va metaforalari orqali insonning ruhiy holatini, uning orzularini va dardlarini ilg‘ash mumkin. Oripovning she‘rlari o‘zbek she‘riyatining taraqqiyotiga muhim hissa qo‘shgan va hozirgi kunda ham o‘quvchilarni o‘ylashga, his-tuyg‘ularga kirishishga undaydi. Shu sababli, uning asarlari adabiyotshunoslikda o‘ziga xos o‘rin tutadi va o‘quvchilarga chuqur ma’naviy ta’sir ko‘rsatishda davom etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Oripov, A. (2001). *Tanlangan asarlar*. Toshkent: O‘zbekiston Yozuvchilar Uyushmasi.
2. Mirzayev, S. (2015). *Abdulla Oripov va zamonaviy o‘zbek poeziyasining taraqqiyoti*. Toshkent: O‘zbekiston Kitob Nashriyoti.
3. Tohir, M. (2010). *Oripov she’rlarining badiiy uslubi*. Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti Nashriyoti.
4. Xasanov, B. (2017). *Abdulla Oripov: ijodiy yo‘l va ta’sirlar*. Toshkent: Adabiyot va san’at nashriyoti.